

БИБЛИОТЕКА
• СЪВРЕМЕНИ СВИДЕТЕЛИ •

В Зографската издателска поредица
Библиотека • Съвременни свидетели •
се публикуват текстове на наши
съвременници, които със слово и живот
свидетелстват за неизменното и вечно
ново предание на Христовата Църква

© За гръцкото издание: Ἱερὸν Ἠσυχαστήριον «Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὁ
Θεολόγος»

57006 Βασιλικὰ Θεσσαλονίκης - Ἑλλάς

Света обител „Свети евангелист Иоан Богослов“

57006 Βασιлика, Солунско, Гърция

Тел.: +30 23960 41320, факс: +30 23960 41594

© За българското издание: Зографска света обител

Издава: Фондация „Наследство на Зографската света обител“

Превод от гръцки език: Иеродякон Атанасий Зографски

Графично оформление: Милена Вълнарова

Графични рисунки: Дария Михайлова, Русия

През 2019 г. преводът от гръцки език бе ревизиран

Заглавие на оригинала:

ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΑΪΣΙΟΥ ΑΓΙΟΡΕΪΤΟΥ

ΛΟΓΟΙ, τ. Γ'

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ, 2001

ISBN: 978-954-770-454-1

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор	3
Част първа БОРБА С ПОМИСЛИТЕ.....	5
Глава първа. Добрите и лошите помисли.....	7
Глава втора. Хулните помисли	15
Глава трета. Доверие към собствените помисли.....	20
Глава четвърта. Борбата срещу помислите.....	28
Част втора СПРАВЕДЛИВОСТ И НЕСПРАВЕДЛИВОСТ	36
Глава първа. Приемане на несправедливостта	38
Глава втора. Самооправданието прогонва Божията благодат	46
Глава трета. Божествена и човешка справедливост	55
Част трета ГРЯХ И ПОКАЯНИЕ.....	63
Глава първа. Грехът измъчва човека.....	64
Глава втора. Грижата за съвестта.....	71
Глава трета. Самонаблюдение и самопознание	78
Глава четвърта. Чувството за собствена греховност затрогва Бога	85
Глава пета. Покаянието съдържа голяма сила	92
Част четвърта ТЪМНИТЕ СИЛИ НА МРАКА	100
Глава първа. Магията	101
Глава втора. За бесноватите	110
Глава трета. Страшната прелест	120
Глава четвърта. Заблуждаващи и заблуждавани.....	130
Част пета СИЛАТА НА ИЗПОВЕДА.....	138
Глава първа. Необходимостта от духовен водач	140
Глава втора. Правилната изповед.....	148
Глава трета. Духовният лекар на душата.....	156
Глава четвърта. Работата на духовника над душите	161
Речник на характерни изрази и думи, използвани в словата на Преподобни Паисий Светогорец.....	169

ГЛАВА ТРЕТА

БОЖЕСТВЕНА И ЧОВЕШКА СПРАВЕДЛИВОСТ

Евангелието върши най-добрата подялба

Какво е божествена справедливост, отче?

– Божествена справедливост е да правиш това, което удовлетворява и носи покой на другия. Например ако трябва да поделиш нещо с някого, да му дадеш не половината, но толкова, колкото иска той. Да му кажеш: „Колко искаш? Две и половина, три - вземи ги“. Да даваш хубавото, а за себе си да оставяш лошото. Да даваш повечето, а за себе си да оставяш по-малкото. Да кажем, една сестра сега ни донася десет сини сливи. Ако аз от лакомия изям осем и ти оставя две, ще постъпя несправедливо. Ако кажа: „Понеже сме двама, ще изям пет и ще ти оставя другите пет“, тогава постъпвам според човешката справедливост. Обаче ако видя, че обичаш сини сливи и изям една, а на тебе ти кажа: „Стори любов и изяж останалите, защото аз не обичам много сините сливи, а и дразнят стомаха ми“, тогава постъпвам според божествената справедливост.

– Значи какво е човешка справедливост?

– Това е например когато делиш нещо с някого, да му дадеш половината и да оставиш за себе си другата половина.

– Отче, какво е мястото на човешката справедливост в духовния живот?

– Човешката справедливост не е за духовните хора. Тя е спирачка за светските хора³⁴. Духовният човек постъпва глупаво, когато се

³⁴ Доколкото ги предпазва да не бъдат несправедливи. - Б. пр.

надява на нея, защото тя е нищожна в сравнение с божествената справедливост. Но и светският човек, дори да успее в този живот, прилагайки човешката справедливост, няма да има истинска радост и покой.

Да речем, че двама братя притежават имот от десет декара. Според човешката справедливост всеки от тях трябва да вземе по пет декара. Божествена справедливост е, когато всеки от тях вземе толкова, колкото има нужда. Т.е. ако единият има седем деца, а другият две; или ако работата на единия е по-ниско платена от работата на другия, тогава имащият по-голяма нужда трябва да вземе повече. В случая е несправедливо вторият да вземе колкото първия. Обаче светският човек не взема под внимание, че брат му се затруднява да преживее и не разбира, че подялбата, която иска да извърши, е несправедлива, защото не мисли по духовен начин. Казваш му да убеди семейството си, че трябва да даде повече на брат си, който има нужда, а той отговаря: „Че защо? Не го ощетявам!“. А ако беше духовен човек, дори и съпругата и децата му да бяха против, би трябвало да ги убеди да вземат по-малко, отколкото изпадналият в нужда негов брат. И ако брат му кажеше той да вземе само един декар, да го вземе без да каже нито дума, за да бъде удовлетворен другият, вземайки останалото. Затова Евангелието върши най-добрата подялба.

Впечатлен съм от благородството на Авраам. Когато неговите пастири се карали с пастирите на Лот заради пасбищата, Авраам отишъл при Лот и му казал: „Не трябва да се караме, роднини сме. Ти къде предпочиташ да отидеш? Ако искаш натам, ако искаш - натам“. Лот постъпил малко по човешки и избрал Содом и Гомор, защото имали много зеленина и добри пасбища, но след това си изпатил (вж. Бит. 13:1-13). Авраам постъпил според божествената правда, поискал да удовлетвори Лот и дори се зарадвал, че Лот отишъл на по-доброто място.

Божие правосъдие

– Отче, какво е Божие правосъдие?

– Божие правосъдие е дълготърпението, което съдържа в себе си и смирение, и любов. Бог е много справедлив, но и много милостив и милостта Му побеждава справедливостта Му. Ще ти дам един пример, за да разбереш това. Ако някой човек никога не е имал възможност да чуе за Бога, той няма да бъде съден според състоянието, в което се намира, но според това в какво състояние би се намирал, ако беше познал Бога. Защото иначе Бог не би бил справедлив. Божията справедливост има свои собствени математически понятия - едно и едно понякога правят две, а понякога - два милиона.

– Отче, как Божията справедливост се осъществява спрямо някого, който греши?

– Човешката справедливост гласи: сгрешил си? - трябва да бъдеш наказан. Божията справедливост гласи: признаваш ли грешката си, каеш ли се? - простен си. Но виж, че дори и според човешките закони, ако някой престъпник се разкайва искрено и сам отива да признае престъплението си, получава по-снизходителна присъда. И ако бива съден снизходително от човеците, колко повече от правосъдния и многомилостив Бог!

Ние сме в Божиите ръце. Бог ни наблюдава и познава със съвършена точност сърцето на всекиго. Няма да постъпи с нас несправедливо. След като съществува божествена справедливост и божествено въздаяние и след като Бог ни обича (най-важното от всичко друго), тогава никое добро, направено от човека, не се губи. Затова е безразсъдство и съвършена нелепост, когато някой се стреми да получи оправдание от хората.

Забелязал съм, че ако човек бъде онеправдан, но сам постъпи според божествената справедливост, Бог го оправдава още в този живот. Помня как в армията, когато свърши войната, генералът бе дошъл да раздава медали. Точно този ден аз липсвах. Когато той съобщил името ми, излязъл един друг войник от Тесалия и получил

медала. Другите войници не казали нищо, защото тогава лъжата се наказваше със затвор. Когато генералът си тръгнал, войникът се скрил, защото другите щели да го пребият от бой. Когато се върнах, той се страхуваше и от мене. Оттук-оттам, най-накрая си призна: „Да ме прощаваш, направих това и това“. „Много добре си направил, че си го взел, казах му. Аз какво да го правя?“. След това той го носеше на манифестациите. След четиресет години дойде на Света Гора главнокомандващият на Първа армия от Тесалия и ми донесе медал „Александър Велики“. Като го видях, напуши ме смях. След четиридесет години! Направи ми впечатление, че и войникът, и главнокомандващият бяха от Тесалия! Виждате ли какво става! А ако се стремим да получим справедливост, в края на краищата губим и това, временното, но и това, което Христос ни приготвя за другия живот, когато сме онеправдани. Заради нищожни неща губим важните, вечните блага. Защото всичко тук в края на краищата е нищожно.

Христос пази за другия живот правата на духовния човек

- Отче, какво означава „права“?
- Да търсим права - това е светска логика. Колкото човек е по-светски, толкова повече „права“ има. Колкото е по-духовен, толкова е по-лишен от права. Особено монахът - той има само задължения, а няма права върху нищо. Т.е. искам да кажа, че той не трябва да има претенции към никого за нищо. Съвършено погрешно е монахът да търси права в този живот, след като се е отрекъл от всичко заради Христовата любов. По този начин той всъщност хули Христа, монашеството. Светските хора имат много „права“ - затова са светски. Правата на монаха и на духовния човек Христос ги пази за другия живот.

Претенциите за права днес са присъщи на почти всички млади хора, но и на мнозина млади монаси. Някои млади монаси не знаят защо са станали монаси и какво означава монашество, затова претендират да имат „права“, освен това имат светски дух, странна логика и

стремеж към човешка справедливост. Тази човешка справедливост дойде от европейския дух, но навлезе и в монашеството.

Този дух в днешно време често може да се срещне сред монашестваниците: „Не преча на другия и не искам и той да ми пречи; не го оцетявам; всичко е наред“. Други казват: „Свърших си работата, помогнах каквото трябваше и свърших задълженията си. Всичко е наред. Другото не е моя работа, отивам си в килията за духовни занимания“. Те не помислят, че другият може да е болен или неразположен и не може да работи, или работи по-малко, защото е бил на бдение и е уморен повече от тях. Други пък казват: „Тази порция си е моя - полага ми се“, а не помислят, че другият е по-слаб или организмът му има нужда от повече храна. И така, макар че се намират на духовно място, имат светски начин на мислене и стават свършено светски хора. Знаете ли какво е да гледаш как духовни хора реагират по светски начин? У мнозина монаси съм забелязал следното: изпълняват постите, правилото си, богослужението, послушанието. Носят монашески дрехи, имат монашески дневен режим, но отношението им към нещата не е духовно, а светско. Те се стремят никой да не им каже лоша дума, да не бъдат онеправдани. Т.е. живеят според човешката справедливост, а някой път дори и дотам не достигат. И как можеш да се разбереш по духовни въпроси с такива хора? Те се грижат да не би утре Христос да се затрудни... в сметката Си с тях! И въпреки че Христос следи всекиго колко неправди претърпява, колко жертва себе си, и ще въздаде на всекиго за това, те искат сами да оправят сметките си.

Възмутен съм от начина на мислене, който виждам днес като цяло у някои млади монаси. Една човешка справедливост! Но как да се съвмести човешката справедливост с духовния живот! Дори и в светския живот няма да отидеш далече с човешката справедливост, а колко повече в духовния. Когато живееш в манастира, там всички гледаха как да жертват себе си. Навсякъде - и в работата, и в яденето - имаше такъв дух. Първо мислеха за другия и затова живеяха като в рая. Например на трапезата всеки гледаше да изяде по-малко, за

да остане за другия повече. Дори и сам да беше слаб, не обръщаше внимание на това. Дори не изследваше какъв е другият и от какво има нужда. Просто се жертваше. Нито пък разсъждаваше: „Няма да е полезно за другия да яде повече“. Щом като монахът гледа как да избегне несправедливостта от страна на другите, как да не се умори много или да не отиде напразно трудът му, той все едно че не вярва в съществуването на Бога, на вечния живот, на бъдещия съд и Божиата отплата. Нима ако поработи малко повече, трудът му ще отиде напразно? Само трудът на животните отива напразно³⁵. Но даже и те, горките, въпреки че заради нас страдат (защото след падението на първите човеци природата страда заедно с човека³⁶), пак се жертват заради нас! Страшна работа! Вижте дивите животни, когато бъдат ранени от ловците, как страдат! Осакатени, със счупени крака, не могат да бягат, а по-големите зверове ги разкъсват и изяждат, и за всичко това нямат никаква отплата! Ако човекът не разбира това, тогава не е човек. Бог затова му е дал разум, за да го използва правилно и да намира пътя си. Не казвам да се претрепвате от умора, но да имате любочестие.

– Т.е., отче, искате в сърцата ни да има тръпка и копнеж да удовлетвори другите, да им доставим покой?

– Да, защото, когато се стремиш да доставиш покой на другия и предаваш себе си изцяло в Божиите ръце, тогава не чувстваш умора. А ако се умориш и кажеш, че си се уморил, тогава край - губиш всичко. Нима Христос ще ти въздаде за това, че се оплакваш и се вайкаш? Ще ти даде шамар.

Доколкото можете, внимавайте в това. Това е духовната работа, която трябва да вършите. Каквито и подвизи да правите, няма полза от тях, ако липсва тази духовна работа, защото тогава работите на честота, която е различна от Божиата честота. И тогава всички поклони и пости отиват напразно. Не казвам да не правите и това, но да не мисли човек, че понеже прави едно или друго, всичко му е наред.

³⁵ Защото за тях няма отплата и вечен живот - б. пр.

³⁶ Вж. Рим. 8:22